

Valentin Vodnik, DELA

Poeziji se je Vodnik zapisal že kot gimnazijec. Duhovnik Marko Pohlin je v njem našel nadarjenega in ukaželjnega učenca: učil ga je pisne rabe slovenskega jezika, ga navajal k zbiranju ljudskih pesmi in samostojnega pesnenja. V Pohlinovem pesniškem almanahu Pisanice ob lepeh umetnost, ki je izhajal od 1779 do 1781, je izšlo 5 Vodnikovih pesmi, med njimi tudi Zadovolne Krajnc.

Vodnikovo življensko delo kaže, da je sledil programu svojega mentorja, mecena Žiga Zoisa.

V devetdesetih letih 18. stoletja se je Zoisov krog odločil reformirati popularno Kmečko pratiko, ki je bila na kmetiji pogosto edina knjiga iz katere so se ljudje učili brati in pisati. Zois ji je želel dati ambicioznejšo vsebino in zato določil Vodnika. Nastala je **Velika pratika** v letu 1795. Vsebovala ni le družinskih koledarjev in priročnikov, temveč tudi obilo kratkočasnega branja, predvsem za umnejše kmetovalce in meščane, razlage in napotke o vremenu in hišna opravila za posamezne mesece.

Po treh izdajah Velike pratike ali Kalendra je Vodnik v naslednjih letih je uredil in v veliki meri tudi napisal še devet miniaturnih **Malih pratik** 1798-1806, ki veljajo danes za izjemno redkost. V njih je med drugim še naprej objavljaj svoje pesmi, basni, uganke ter različne zabavne in poučne sestavke.

V tistem času se je ljubljanski tiskar Janez Friderik Eger odločil izdajati časopis v slovenščini, ki naj bi bil konkurenca nemškemu Laibacher Zeitung. Poimenoval ga je **Lublanske novice**, za urednika pa je pridobil Valentina Vodnika. Na žalost v času po francoski revoluciji, ko je bila močno poostrena cenzura, ni mogel prav zaživeti. Izhajal je le od leta 1797 – 1800. Vodnikov najpomembnejši daljši spis je bila narodnoprebudno uglašena razprava Povedanje od slovenskega jezika. Izhajala je v nadaljevanjih, izhajala je v slovenščini in torej namenjena tudi samo slovensko govorečim ljudem. Ko časnikar se je Vodnik še posebej zavzemal za večjo veljavo in čistost slovenščine.

Ob delu v šoli je uvidel potrebo tudi po dobrih učbenikih. Leta 1809 je izdal slovenski učbenik **Zgodovine Kranjske, Trsta in Goriške**. Njegove najpomembnejše knjige pa so izšle v času Ilirskih provinc: Abeceda za perve šole, Pismenost ali gramatika za perve šole 1811 in Abeceda ali Azbuka 1812.

Valentin Vodnik je prispeval pomemben delež tudi na področju domačih, predvsem ženskih priročnikov. Leta 1799 so izšle **Kuharske bukve**, ki vsebujejo mnogo receptov za najrazličnejše jedi in tudi izviren uvod.

Leto pred smrtjo pa je izdal še prevod porodničarskega priročnika češkega kirurga in profesorja na ljubljanskem liceju Jana Matouška **Babištvo** ali porodničarski vuk za babice.

Ob vsem tem velikem delu ni utegnil dosti pesniti. Zgodnejše pesmi je zbral in izdal v svoji prvi in edini zbirki **Pesmi za Pokušino** leta 1806, ki velja za prvo slovensko pesniško zbirko sploh. Pozneje je pesni objavljaj v različnih časopisih in publikacijah.

Vodnik pa je pisal tudi uganke: Eden za jenim tečeta, nikdar se vjeti nečeta, Kaj je to?